YAHYÂ BİN MUÂZ-I RÂZÎ

Evliyânın büyüklerinden. İsmi, Yahyâ bin Muâz bin Ca'fer er-Râzî olup, künyesi, Ebû Zekeriyyâ ve lakabı Vâ'iz idi. İnsanlara nasîhatle se'âdet yolunu anlatmakta, zühd, vera' ve takvâda, (haram ve şüphelilerden sakınmada), hikmetli söz söylemekte, Allahü teâlânın emirlerine ve Resûlullahın (aleyhisselâm) sünnetine tâbi olmakta zamanının bir tanesi idi. Rey şehrinde doğdu. 258 (m. 872)'de Cemâzil-âhir ayında Nişâbûr'da vefât etti.

Bağdâd ve Belh şehirlerine gitti. Tasavvuf ehli büyük âlimlerle görüşüp sohbet etti. İshâk bin Süleymân er-Râzî, Mekkî bin İbrâhîm el-Belhî, Ali bin Muhammed ve başka âlimlerle görüşüp, kendilerinden ilim tahsil etti. İlim, amel ve ahlâkta, nefsiyle mücâdele etmekte şaşılacak hâl ve üstünlük sahibi idi. İbrâhîm ve İsmail adında iki kardeşi olup, onlar da yüksek

hâl sahibi idiler. Kardeşlerinden birisi Mekke'ye gidip oraya yerleşti. Yahyâ hazretlerine bir mektûb yazıp "Üç arzum vardı, ömrümün sonunu en kıymetli yerde geçirmek, bir hizmetçimin olması ve ölmeden önce sizi bir defa daha görmek. Bunlardan ikisine kavuştum. Şu anda Harem-i şerîfte bulunuyorum ve bir hizmetçim var. Duâ edin de Allahü teâlâ üçüncü arzuma da kavuşmayı nasîb etsin" dedi. Yahyâ bin Muâz, cevap yazıp, "Sen insanların en iyisi ol da istediğin yerde yaşa Yerler insanlarla değer kazanır, insanlar yerlerle değil, iki cihanın efendisi o taraflarda bulunduğu için, oralar çok kıymetli olmuştur. Hizmetçin bulunması arzusu, keşke bulunmasaydı. Efendilik Allahü teâlânın, hizmetçilik ise kulun sıfatıdır. Birini kendine hizmetçi edip de, o kimsenin Hakka kulluk etmesine mâni olmak mürüvvete yakışmaz. Uygun değildir. Beni görmek arzu ettiğini söylüyorsun. Eğer hep Allahü teâlâyı hatırlar, her an O'nunla meşgûl olursan, beni hatırına getirmezsin.

Şu anda bulunduğun yer, evlâdı kurban etmek yeridir. O'nu bulmuş isen, ben senin işine yaramam. Eğer O'nu bulamadınsa, benden sana ne fâide gelir" buyurdu. Sevdiklerinden birine yazdığı mektûbda da "Dünyâ, uyku; âhıret ise uyanıklık yeridir. Rü'yâda ağlayan uyanıklıkta güler, sevinir. Sen dünyâ hayatında ağla ki, âhıret uyanıklığında gülesin ve neş'eli olasın" buyurdu.

Yahyâ bin Muâz (radıyallahü anh), Peygamber efendimizi (aleyhisselâm) rü'yâda görüp, "Yâ Resûlallah! Seni nerede arayıp bulayım" dedi. Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) "Ebû Hanîfe'nin mezhebinde" buyurdu.

Yûsuf bin Hüseyn-i Râzî diyor ki: "Âlim ve velîleri görmek için yüzyirmi şehir gezdim. Yahyâ bin Muâz'dan (radıyallahü anh) daha te'sîrli ve daha güzel söz söyliyeni görmedim."

Yahyâ bin Muâz-ı Râzî buyurdu ki:

"İyilik gördüğü zaman artmayan, kötülük gördüğü zaman eksilmeyen muhabbet, hakîkî muhabbettir."

"Allahü teâlânın emri ile ne kadar meşgûl oluyorsan, kendi işin için, halktan o kadar alâka bekle." "Gâfillerden, câhillerden ve yaltakçılardan uzak dur."

"Bir kimse, hocasının hareket ve davranışlarından istifâde edemiyorsa, sözlerinden hiç istifâde edemez."

"Açlık nûrdur. Tokluk ateştir. Şehvet odundur. Şehvet ve tokluk bir araya gelince ateş yanmaya başlar. Sahibini yakıp bitirir."

"İlmi ile âmil olan âlimler, müslümanlara analarından babalarından daha şefkatli, daha merhametlidirler. Çünkü onlar, insanın âhıretini kurtarıp, Cehenneme girmemelerini temin ederler. Ana-baba ise, insanı ancak dünyâ ateşinden ve felâketinden koruyabilir."

"Dünyâya aldanmaktan çok sakınınız. Burası, yolcu konağı gibi geçicidir. Bugün buradayız. Belki yarın, belki daha önce göç edeceğiz. Burada bir an evvel azığımızı tamamlıyalım. O kadar çabuk olalım ki, konuşmağa vaktimiz kalmasın. Konuşmayı âhırete bırakalım."

"Kalbinde dünyâ hırsı bulunan bir kimsenin ilmi, Hazreti Abdullah İbni Abbâs'ın ilmi kadar olsa, o kimse, insanlar için zararlıdır. Çünkü onun kendisine hayrı yoktur. Başkalarına nasıl olsun?"

"Evliyâ, insanları şeytanın elinden kurtaran zâttır."

"Bir şeye ihtiyâç duyulduğu halde, çalışıp onu temin etmemek, çoluk çocuğu perişan bırakmak, cahillik ve tenbelliktir."

"Ölümü bir tabağa koyup çarşıda satsalardı, âhıret ehli, başka bir şeye bakmayıp onu satın alırdı." "Cehennemliklerin

amellerini işleyip; sonra da Cenneti istemek büyük ahmaklıktır..”

“Tövbeden sonraki bir günah, tövbeden önceki yetmiş günahdan daha çirkindir. Kalb ve beden hastalıklarımız için en iyi ilâç, günahı terk etmektir.”

“İhlâs, ameli kusurlardan temizlemektir.”

“Dînî ve ahlâkî bir vazîfeyi îfâ etme fırsatını elden kaçırmak, ölümden daha zordur.”

“İbret alınacak hâdiseler pekçok, bunlardan ibret alanlar ise çok azdır.”

“Allahü teâlâyı sevdiğin kadar, herkes seni sever. Allahü teâlâdan korktuğun kadar, herkes senden korkar. Allahü teâlâya kulluk ettiğin miktarda, herkes sana yardımcı olur.”

“Evliyânın sohbetine kavuşan sâdık bir kimse, her şeyi unutur. Her an Allahü teâlâ ile olur.”

“Dünyâ sevgisini terk etmek gayet zordur. Ama Cennete kavuşmak için, dünyâyı terk etmek lâzımdır.”

“Dünyâ kendisini terk etmezden evvel dünyâyı terk eden, kabre girmeden evvel orası için hazırlanan, Allahü teâlâya kavuşmazdan evvel rızâsına kavuşan kimse, çok akıllıdır.”

“Dünyâ ekin yeri, insanlar da sanki ekindir. Ölüm, bu ekinleri biçen oraktır. Azrail (aleyhisselâm) harman sahibi, mezar da harman yeridir. Cennet ve Cehennem ise ekinlerin durumuna göre konulacağı anbar gibidir. İnsanların da bir kısmı Cennete ve bir kısmı da Cehenneme gideceklerdir.”

“En çok sevindiğim ve sevdiğim şey, Allahü teâlânın bana ihsân ve ikram ettiği îmân ni’metidir. En çok korktuğum şey ise, onun benden gitmesidir.”

“Para akrebdir. Panzehirin yoksa, onu eline alma Çünkü seni sokar ve öldürür. Paranın panzehiri, helâl yoldan kazanıp, meşrû olan yere sarf etmektir.”

“Allahü teâlâya itaat etmek, bir hazîneye benzer. Bu hazinenin anahtarı duâ, anahtarın dişleri de helâl lokmadır.”

“Herkesin kalbinde, cömertlere karşı muhabbet, cimrilere karşı nefret vardır.”

“İnsanlar, fakîr olmaktan korkarak dünyalık için çalıştıkları kadar, Cehennemden korkup, korunmak için çalışsalardı, mutlaka Cennete giderlerdi.”

“Dünyâda, Allahü teâlâdan en çok korkan kimse, kıyâmet günü insanların en emîni olur.”

“İnsanı Allahü teâlâdan uzaklaştıran şeyleri aramakta, kişiler için zillet, âhıreti aramakta ise izzet vardır. Yok olacak şeylerin peşlerinde koşarak zillete düşmek, ebedî olanı terk edip, kendisini izzete ulaştıracak şeyi terk edene ne kadar çok şaşılır.”

“Allahü teâlânın dînine, O’nun kullarına hizmet etmekten zevk duyan bir kimsenin hizmetinde bulunmaktan, bütün mahlûklar zevk alırlar.”

“Kişinin ayağının sürçmesi, bir kusuru sebebiyledir.”

“Allah korkusu, kalbde yerleşmiş olan bir ağaç gibidir.”

“Allah korkusu, ibâdetin süsüdür.”

“Düşünmeden konuşan pişman olur. Konuşmadan önce düşünen selâmet bulur.”

“Kıyâmet günü fakîrlik ve zenginlik tartılmayacak, fakîrliğe ne ölçüde sabredilmiş ve zenginliğe ne ölçüde şükür edilmiş ise, o hesâb edilecek Mes’ele çok fakîr veya çok zengin olmak değil, çok sabretmek veya çok şükretmektir.”

“Her kimde bulunursa bulunsun, tevâzu güzeldir, ama zenginlerde bulunursa çok daha güzel olur. Her kimde bulunursa bulunsun, kibir çirkindir. Ama, fakîrlerde bulunursa çok daha çirkin olur.”

“Bir müslümanı medhedemiyorsan, bari kötüleme. Faydalı olamıyorsan bari zararlı olma, sevindiremiyorsan hiç olmazsa üzme.”

“Allah yolunda yürümek istiyene en zor gelen şey, yabancılarla beraber olmaktır.” “Esas fakîrlik, fakîr olmaktan korkmak, esas zenginlik ise, Allahü teâlâya güvenmektir.”

“Senden meydana gelen bir hatâ sebebiyle seni özür dilemeye mecbûr eden, beraber olduğunuzda kendisine müdârâ etmen icâb eden ve kendisine, (Allahü teâlâya duâ ettiğinde beni de hatırla) demeye ihtiyâç duyduğun kimse, hakîkî dost olamaz.”

“Yâ Rabbî! Kalbimdeki en tatlı hâl, rahmetinden ümitli olmamdır. Dilimdeki en tatlı hâl, seni tesbih etmenidir. Bana en tatlı gelen zaman da, dîdârını göreceğim zamandır.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 107

2) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 51

3) Sıfât-üs-safve cild-4, sh. 71

4) Tabakât-ül-kübrâ cild-1 sh. 94

5) Risâle-i Kuşeyrî sh. 132

6) Vefeyât-ül-a’yân cild-6, sh. 165

7) Târîh-i Bağdâd cild-2, sh. 138

8) Şezerât-üz-zeheb cild-14, sh. 208

9) Tezkiret-ül-evliyâ cild-2, sh. 266

10) Nefehât-ül-üns sh. 108

11) Keşf-ül-mahcûb sh. 222

12) Fâideli Bilgiler sh. 164